

Ο ΠΟΙΜΗΝ Ο ΚΑΛΟΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Ἀθηνῶν

«Τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω καὶ θουκήσω...».

Μὲ τὸν στίχο αὐτὸ τοῦ Ἰεζεκιήλ (34,16) σκιαγραφεῖται μὲ τρόπο προφητικὸ καὶ προβάλλεται πρὸς μίμησιν τὸ πρότυπο τοῦ Κ α λ ο Ὡ Π ο ι μ έ ν ο ς. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι ἀπὸ τῆς πύθ προσφιλεῖς ἀλληγορικῆς παραστάσεως τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς τέχνης καὶ συμβολίζει τὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος ἦλθε «ζητήσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς» (Λουκᾶ 19,10). Ἀκολουθώντας τὰ ἔχνη Του, οἱ ἱερεῖς γίνονται θουκοὶ λογικῶν προβάτων καὶ ἔχουν τὴν φροντίδα νὰ ποιμαίνουν τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα εἶναι, σύμφωνα μὲ τὴν ἔκφραση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν» (PG 35,425 B) καὶ μόνο ἐφόσον ἔχουν π ε ρ ι σ σ ῆ ἄ γ ά π η γιὰ τὸν ἀρχιποίμενα Χριστὸ εἶναι δυνατὸ νὰ δραστηριοποιηθοῦν ποιμαντικὰ οἱ ὀρθόδοξοι ποιμένες καὶ νὰ συμπαρασταθοῦν ἐνεργὰ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν κρίσιμων προβλημάτων ποὺ ἀπασχολοῦν τὴν σύγχρονη ἐλληνικὴ κοινωνία καὶ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο.

Ἡ στιχομυθία ἀνάμεσα στὸν ἀναστάντα Κύριο καὶ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο στὸ τέλος τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου (21, 15-17, 20) εἶναι εὐγλωττὴ καὶ ὡς πρὸς τὸ σημεῖο αὐτό. Σὰν φωτογραφικὸ σ τ ι γ μ ι ὀ τ υ π ο πέραν ἀπὸ τὰ μάτια μας ἢ σκητὴ τῆς συναντήσεως καὶ ὁ διάλογος μεταξύ τους.

Ὅτε οὖν ἠράισθησαν,
λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς·
—Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλείον τούτων;
λέγει αὐτῷ·
—ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.
λέγει αὐτῷ·
—θόσκε τὰ ἄρνια μου.
λέγει αὐτῷ πάλιν δευτέρου·
—Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με;

λέγει αὐτῷ·

—ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.

λέγει αὐτῷ·

—ποιμαίνει τὰ πρόβα(ι)ά μου.

λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον·

—Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με;

ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον,
φιλεῖς με;

καὶ εἶπεν αὐτῷ·

—Κύριε, σὺ πάντα οἶδας,

σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.

λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·

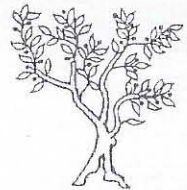
—θόσκε τὰ πρόβατά μου.

καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ·

—ἀκολουθεῖ μοι¹.

Μελετώντας τὸ κείμενο αὐτὸ ζοῦμε μοναδικές στιγμές, στὶς ὁποῖες ὁ Ποιμὴν ποιμαίνει: μὲ ἀνεπανάληπτο τρόπο τὸν ποιμένα καὶ ἀξίζει νὰ διερωτηθοῦμε γιὰ τὸ ὑψίστης σημασίας ποιμαντικὸ μάθημα ποὺ μᾶς προσφέρει. Τοῦτο τὸ περιστατικὸ, ἐξἄλλου, ὑποδεικνύει τὴν πραγματικὴ ἀνάγκη ποὺ ὑφίσταται γιὰ ἀ δια ποί μ α ν σ η καὶ τῶν ποιμένων, ὥστε στὴ συνέχεια νὰ ποιμαίνουν καὶ ἐκείνοι μὲ τὴ σειρά τους «τὸ τοῦ Κυρίου ποίμνιον». Σὲ τελευταία ἀνάλυση, αὐτὸ ποὺ ἐπιζητεῖται ἀφορᾷ σὲ μιὰ ποιμαυτικὴ ἐπιστασία καὶ ἀνταλλαγὴ, ποὺ πραγματοποιεῖται σὲ πολλαπλὰ ἐπίπεδα, μὲ ἀμοιβαῖες περιχωρήσεις καὶ ἀμφιδρομήσεις ἢ μᾶλλον πολυδρομήσεις ἀνάμεσα στὸ Χριστὸ, τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς. Τελικὸς στόχος αὐτῆς τῆς ἐπιστασίας εἶναι ἡ ὀρθὴ διαποίμανση τοῦ ποιμανομένου ἀνθρώπου.

Χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος περιγράφει, στὸν Ἀπολογητικὸ λόγον του, τὴν ἐπιστασία καὶ τοὺς στόχους τῆς ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἀσκεῖ στὸ ἔργο τοῦ ἱερέως. «Ποιμαίνων ποιμαίνοντας καὶ ὀδηγῶν ὀδηγοῦντας, ὡς

άν ποιμαίνουμεν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ μετ' ἐπιστήμης, ἀλλὰ μὴ ἐν σκεύεσι ποιμένος ἀπειροῦ» σημειώνει (PG 35, 513C). Δηλαδή, ὁ Χριστὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ποιμαίνει τοὺς ποιμένες καὶ ὀδηγεῖ τοὺς ὀδηγούς, γιὰ νὰ ποιμαίνουμε τὸ ποίμνιό του κατὰ τὸν σωστὸ τρόπο καὶ ὄχι με ἀπειρία.

Μέσα ἀπὸ τὶς πολλαπλὲς αὐτὲς σχέσεις καὶ ἀνταλλαγὰς ποῦ ἀναφέραμε, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι δημιουργεῖται ἕνα διαπροσωπικὸ δίκτυο ἀγάπης ποῦ συγκεῖται τὴν πηγὴ ἀλλὰ καὶ τὸν στόχο τῆς «ποιμαντικῆς προνοίας». Τοῦτο, βέβαια, δὲν εἶναι αὐτονόητο. Εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποτέλεσμα ἐντόνου καλλιέργειας καὶ προσευχῆς. Ὁ Κλήμης Ῥώμης τὸ ἐγνώριζε ὅταν συριστοῦσε: «Δεώμεθα οὖν καὶ αἰτάμεθα ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ, Ἰ ν α ἔ ν ἄ γ ἄ π η ε ὄ ρ ε θ ῶ μ ε ν» (Πρὸς Κορινθίους Α', L 1, 2, BEP 1, 33).

Γιὰ νὰ συγκρατήσουμε στὴ μνήμη μας τὴν ἀξιαγάπητη καὶ ἀξιωματικὴ μορφή τοῦ Καλοῦ Ποιμένου οὐ θελήσαμε νὰ καθιερώσουμε ὡς σῆμα τῆς στήλης μία ἀπὸ τὶς πολλὰς αὐτὲς ζωγραφικὰς καὶ γλυπτὰς παραστάσεις ποῦ ἔχουν διασωθεῖ μέχρι σήμερα (ὕπολογίζονται πάνω ἀπὸ τριακόσιες). Ἡ χαρακτηριστικὴ αὐτὴ μορφή, χαραγμένη ἐπάνω σὲ πολυτίμη λίθο, ἀποτελεῖ ἀληθινὸ κόσμημα τῆς πρωτοχριστιανικῆς τέχνης. Ἡ τρυφερότητα μετὰ τὴν ὁποία ὁ Καλὸς Ποιμένος φέρει τοὺς ὄμους του τὸ εὐρεθὲν πρόβατο, ὁ τρόπος μετὰ τὸν ὁποῖο τὰ ἄλλα ἔξη τὸν περιστασιάζουν παίζοντας καὶ ἔχοντας στραμμένα τὰ πρόσωπά τους πρὸς αὐτόν, δείχνουν τὴ χαρὰ ποῦ θὰ ἐπικρατεῖ, ὅταν «γενήσεται μία ποίμνη, εἰς ποιμήν» (Ἰωάννου 10,16). Ἐπισημαίνουμε ὅτι ὁ ἀριθμὸς

ἑπτὰ παριστᾶ ὁλόκληρο τὸ ποίμνιο, καθὼς καὶ οἱ ἑπτὰ ἀστέρες τὸν οὐράνιο θόλο· ἀριθμοὶ δηλαδὴ ποῦ ὑποδηλώνουν τὸ πλήρες, τὸ τέλειον².

Εἶναι περιττὸ νὰ τονίσουμε, ὅτι αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἀποβλέπει στὸν ἔσχατο καὶ οὐσαναστικὸ στόχο τῆς ποιμαντικῆς δράσεως, στὸν ὁποῖο, ὅμως, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι μπορούμε νὰ φθάσουμε μόνο με διαδοχικὰς προσεγγίσεις. Τὸ μεταξὺ χρονικὸ διάστημα, καὶ ἰδιαίτερα ἡ σημερινὴ ἐποχὴ, ἀποτελεῖ εὐρύχωρο πεδίο ποιμαντικῆς διακονίας, κατὰ τὸ ὁποῖο οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας καλοῦνται μετὰ τρόπο δυναμικὸ νὰ ἀναπτύξουν τὴ μέγιστη καὶ ἄριστη δραστηριότητά τους, ὥστε νὰ μὴ στερηθοῦν τίποτε, αὐτοὶ ποῦ ἔχουν τὴν ἀνάγκη τους καὶ νὰ ὀδηγηθοῦν «σὲ λιβάδια χλοερὰ καὶ σὲ ὀλόδροσες κρυστάλλινες πηγὰς» ὅσοι τοὺς ἀκολουθοῦν. Οἱ σημερινοί, ἄλλωστε, ἄνθρωποι καθὼς καὶ οἱ παλαιότεροι, μὲ τέτοια ἀκριβῶς προσδοκία δὲν ἔχουν καὶ σ' αὐτὸ δὲν ἀποβλέπουν καὶ δὲν ἐλπίζουν ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ καλεῖται ποιμένας εἴτε Θεὸς εἶναι αὐτὸς εἴτε ἱερέας; Ὁ εἰκοστὸς δευτέρος ψαλμὸς, ἐξάλλου, πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὸν συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνον, αὐτὸ τὸ μῆνυμα καὶ αὐτὸ τὸ αἴτημα, τὸ πάντοτε ἐπίκαιρο, δὲν διατυπώνει;

Εὐτυχὴς θὰ πρέπει νὰ αἰσθανθεῖ ἐκεῖνος, ποῦ στὸ τέλος τῆς ζωῆς του, θὰ μπορέσει, ὡς ποιμὴν καλὸς αὐτὸς καὶ μαθητὴς τοῦ Καλοῦ Ποιμένου, νὰ ἀκούσει νὰ τοῦ ἀπευθύνουν τὰ λόγια τοῦ ἐξαποστειταρίου τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Βουκόλου, ποῦ ὑπῆρξε Ἐπίσκοπος Σμύρνης καὶ ἡ μνήμη του τιμᾶται στίς 6 Φεβρουαρίου. «Ποιμαντικῶς ὀδήγησας, πρὸς νομὰς εὐσεβείας, τὸ τοῦ Κυρίου ποίμνιον, ...».

1. Ἐπιτυχὴ ποιμαντικὴ ἀνάλυση τῆς περικοπῆς κάνει ὁ ἐπικουρικὸς καθηγητὴς Παν. Μπούμης στὴν ἐργασία του, Ἄρχαι τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τοῦ Ἰερέως, Ἀθήναι 1978, 28 σ.

2. Τὶς πληροφορίες καὶ τὸ σχέδιο πήραμε ἀπὸ τὸ γαλλικὸ Λεξικὸν Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Λατρείας, τόμος XIII, 2, σ. 2384-85 καὶ τόμος I, 2, σ. 3010-13.

Κύριος ποιμαίνει με,
καὶ οὐδὲν με ὑστερήσει,
εἰς τόπον χλόης,
ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν,

ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως
ἐξέθρεψέ με,
τὴν ψυχὴν μου
ἐπέστρεψε.